

บทบรรณาธิการ เล่ม ๘

คำถาม เอบัตรเครดิตอันเป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นไปใช้ชำระค่าสินค้าและบริการ จะ
เป็นความผิดฐานเอาไปเสียซึ่งเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๘ ซึ่งอยู่ในหมวดความผิด
ต่อเจ้าพนักงานยุติธรรมด้วยหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๘๕๐/๒๕๕๒

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "มีปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยประการแรกว่า
การที่ศาลล่างทั้งสองลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๘ ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
นั้น เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๗) ได้ให้คำนิยามของคำว่า "เอกสาร" ไว้ว่า หมายความว่า
วาจาหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผังหรือแผนแบบอย่างอื่น
จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ภาพถ่าย หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น **บัตรเครดิตวีซ่าการ์ดจึง
เป็นเอกสารตามบทนิยามดังกล่าว และความผิดฐานเอาไปเสียซึ่งเอกสารตามมาตรา ๑๘๘ กฎหมาย
มุ่งที่จะคุ้มครองเอกสารที่เป็นพยานหลักฐานในทำนองเดียวกันกับพินัยกรรมหรือเอกสารใดของผู้อื่น
เป็นสำคัญ โดยเป็นการเอาไปจากที่เอกสารนั้นอยู่ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือ
ประชาชนที่อาจต้องขาดเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานหรือใช้ประโยชน์จากเอกสารดังกล่าว และมีได้
บัญญัติโดยมุ่งหมายเฉพาะการกระทำความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรมเท่านั้น ซึ่งแตกต่าง
จากบทบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด ๑ ความผิดฐานลักทรัพย์และวิงวาททรัพย์ที่มุ่ง
คุ้มครองถึงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในการเป็นเจ้าของเอกสาร ดังนั้น การที่จำเลยเอาไปเสียซึ่งเอกสารบัตร
เครดิตวีซ่าการ์ดของบริษัทบัตรเครดิตอยุธยา จำกัด (มหาชน) อันเป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์และเอกสารสิทธิ
ซึ่งออกให้แก่นางสาวบุปผา แดงศิริ ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่นางสาวบุปผา บริษัทบัตร
บัตรเครดิตอยุธยา จำกัด (มหาชน) แล้ว การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามบทบัญญัติมาตรา ๑๘๘
อนึ่ง คดีนี้ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๘ (ฐาน
เอาไปเสียซึ่งเอกสารของผู้อื่น), ๒๖๙/๕ ประกอบมาตรา ๒๖๙/๗ ฐานใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่น
ชำระค่าสินค้าบริการหรือหนี้แทนการชำระด้วยเงินสดโดยมิชอบ**

คำถาม ตัวแทนจำหน่ายสินค้าไม่ยอมส่งคืนเอกสารที่ผู้จำหน่ายจัดทำขึ้นมอบให้เพื่อนำไป
ใช้เก็บค่าสินค้า ภายหลังจากถูกปลดจากการเป็นตัวแทน จะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๑๘๘ หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๔๕๐/๒๕๔๘ ความผิดฐานเอาไปเสียซึ่งเอกสารตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๘ กฎหมายมุ่งคุ้มครองเอกสารที่เป็นพยานหลักฐานในทำนองเดียวกัน

พินัยกรรมเป็นสำคัญ มิได้มุ่งถึงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในการเป็นเจ้าของกระดาษหรือวัตถุที่ทำให้ปรากฏความหมายเป็นเอกสารซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์ไว้เป็นการทั่วไปอยู่แล้ว คำว่า "เอาไปเสีย" ตามมาตรา ๑๘๘ จึงมิได้มีความหมายเป็นอย่างเดียวกับคำว่า "เอาไปเสีย" ที่ใช้ในความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๓๔ แต่หมายถึงเอาไปจากที่เอกสารนั้นอยู่ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนที่อาจขาดเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐาน

ใบเสร็จรับเงินและใบกำกับภาษีเป็นเอกสารที่โจทก์ร่วมจัดทำขึ้นมอบให้แก่จำเลยที่ ๑ นำไปใช้เก็บค่าสินค้าซึ่งหากลูกค้าชำระค่าสินค้าจำเลยที่ ๑ นำไปใช้เก็บค่าสินค้าซึ่งหากลูกค้าชำระค่าสินค้าจำเลยที่ ๑ จะต้องมอบใบเสร็จรับเงินและใบกำกับภาษีให้ลูกค้าไป ส่วนสมุดบัญชีเงินฝากโจทก์ร่วมเปิดบัญชีเพื่อประโยชน์ในการหักทอนบัญชีหนี้สินระหว่างโจทก์ร่วมกับจำเลยที่ ๑ ที่เกิดจากกิจการที่จำเลยที่ ๑ เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าให้แก่โจทก์ร่วม โดย ว. หรือจำเลยที่ ๑ คนใดคนหนึ่งลงชื่อประทับตราสำคัญของโจทก์ร่วมมีสิทธิเบิกถอนเงินได้ และเมื่อหักทอนบัญชีกันแล้วเงินคงเหลือก็คือค่าบำเหน็จตอบแทนการขายซึ่งตกเป็นของจำเลยที่ ๑ ทั้งนี้ตั้งแต่เปิดบัญชีจำเลยที่ ๑ เป็นผู้เบิกถอนเงินและเป็นผู้เก็บรักษาสมุดบัญชีเงินฝากตลอดมา ดังนั้น แม้ต่อมาโจทก์ร่วมได้ถอนจำเลยที่ ๑ ออกจากการเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าของโจทก์ร่วม จำเลยที่ ๑ ต้องส่งคืนใบเสร็จรับเงินและใบกำกับภาษีรวมทั้งสมุดบัญชีเงินฝากให้แก่โจทก์ร่วม แต่จำเลยที่ ๑ ยึดหน่วงไว้ไม่ยอมส่งคืนอันเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ร่วม ก็เป็นเรื่องที่จำเลยที่ ๑ จะต้องรับผิดชอบในทางแพ่งยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๑ กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๘

คำถาม ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ที่เช่า จะฟ้องผู้โอน (ผู้ให้เช่าเดิม) ให้ส่งมอบค่าเช่าและเงินประกันความเสียหายที่ผู้เช่าชำระให้แก่ผู้โอน (ผู้ให้เช่าเดิม) ภายหลังจากการโอนอสังหาริมทรัพย์ที่เช่าให้แก่ผู้รับโอนไปแล้ว ได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔/๒๕๕๓

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คดีมีปัญหาวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของโจทก์ว่า โจทก์มีสิทธิขอให้บังคับจำเลยส่งมอบค่าเช่าและเงินประกันความเสียหายที่นายกิตติภูมิผู้เช่าชำระให้แก่จำเลยหรือไม่ เห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๖๙ บัญญัติว่า

"อันสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์นั้นย่อมไม่ระงับไป เพราะเหตุโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินซึ่งให้เช่า ผู้รับโอนย่อมรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของผู้โอนซึ่งมีต่อผู้เช่านั้นด้วย" โดยบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ทำให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้รับโอนมีสิทธิรับเงินค่าเช่าที่ผู้เช่าต้องชำระหลังจากโอนกรรมสิทธิ์และเงินประกันความเสียหายที่ผู้เช่าชำระให้แก่จำเลย จำเลยจึงไม่มีสิทธิได้รับหรือยึดถือเงินดังกล่าวไว้ต้องส่งมอบให้แก่โจทก์ แม้ในเวลาต่อมาโจทก์บอกเลิกสัญญาเช่าไปยังผู้เช่าก็ตาม

คำถาม การเอาทรัพย์จำนวนที่ใช้นี้แก่ผู้รับจ้าง จะอยู่ในบังคับของ ป.พ.พ. มาตรา ๗๓๓ หรือไม่ และข้อตกลงดังกล่าวจะขัดต่อ ป.พ.พ. มาตรา ๗๑๑ หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๙๘/๒๕๑๗

จำเลยกู้เงินโจทก์ไปโดยผู้อื่นจำนองที่ดินเป็นประกัน โจทก์ฟ้องจำเลยและผู้จำนองแล้ว ต่อมาได้ยึดที่ดินจำนอง แต่ยังไม่ทันได้ขายทอดตลาด ผู้จำนองก็ตกลงโอนที่ดินนั้นให้โจทก์เป็นการชำระหนี้ส่วนหนึ่ง ทักแล้วยังมีหนี้ค้างชำระอยู่อีก การที่ผู้จำนองโอนที่ดินให้โจทก์เช่นนี้ เป็นการเอาที่ดินที่จำนองตีใช้นี้กันระหว่างโจทก์ผู้รับจำนองกับผู้จำนอง ไม่ใช่กรณีเอาทรัพย์สินจำนองหลุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๒๙ หรือเอาออกขายทอดตลาดตามมาตรา ๗๒๘ จึงนำมาตรา ๗๓๓ มาบังคับไม่ได้ โจทก์ยังมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้เงินกู้ชำระส่วนที่ยังขาดอยู่นั้นได้

การที่จะนำเอามาตรา ๗๓๓ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับได้นั้นต้องเป็นกรณีที่เอาทรัพย์สินจำนองหลุดตามมาตรา ๗๒๙ หรือเป็นกรณีที่เอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดตามมาตรา ๗๒๘ แต่กรณีนี้นายบุญเกษผู้จำนองที่ดินของตนเป็นการค้ำประกันหนี้ของจำเลยได้ตกลงกับโจทก์ผู้รับจำนองโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินที่จำนองให้กับโจทก์ โดยตีราคาเป็นการชำระหนี้ไปส่วนหนึ่ง ไม่ใช่เป็นกรณีเอาทรัพย์สินจำนองหลุดหรือเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๓๓ แต่เป็นการเอาที่ดินจำนองตีใช้นี้กันระหว่างผู้รับจำนองกับผู้จำนองตามมาตรา ๓๒๑วรรคหนึ่ง ฉะนั้นจึงนำมาตรา ๗๓๓ มาบังคับกับกรณีนี้ไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๐/๒๕๐๖ (ประชุมใหญ่)) สามีจำเลยกู้เงินโจทก์โดยจำนองที่พิพาทเป็นประกัน เมื่อสามีถึงแก่กรรม จำเลยตกลงโอนที่พิพาทให้โจทก์เป็นการชำระหนี้ โจทก์ยอมรับเอาที่พิพาทมีผลให้หนี้เงินกู้และสัญญาจำนองระงับสิ้นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๒๑, ๗๔๔ ข้อตกลงระหว่างโจทก์จำเลยไม่เป็นโมฆะ

ข้อสังเกต

การบังคับจำนองโดยเอาทรัพย์สินจำนองหลุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๒๙ หรือเอาทรัพย์สินที่จำนองออกขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๒๘ นั้น หากปรากฏว่าราคาทรัพย์สินนั้นมีประมาณต่ำกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่ หรือได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่ เงินยังขาดจำนวนอยู่เท่าใด ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๓๓ และมาตรา ๒๑๔ แต่การที่ผู้จำนองยกที่ดินที่จำนองตีใช้นี้ให้แก่ผู้รับจำนองมิใช่เป็นการบังคับจำนองโดยเอาทรัพย์สินจำนองหลุดหรือเอาออกขายทอดตลาด จึงไม่อยู่ในบังคับบทบัญญัติมาตรา ๗๓๓ หากแต่เป็นกรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๒๑ ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าเจ้าหนี้ ยอมรับการชำระหนี้อย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ ท่านว่าหนี้นั้นก็อันระงับสิ้นไป" หนี้ย่อมระงับสิ้นไปตามจำนวนที่ตกลงกัน ส่วนที่ยังขาดอยู่ยังหา ระงับสิ้นไปไม่ จึงมิใช่เป็นการบังคับจำนองโดยเอาทรัพย์สินจำนองหลุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๒๙ หรือเอาทรัพย์สินจำนองออกขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๗๓๓ ผู้รับจำนองจึงยังมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ในส่วนที่ยังขาดอยู่ได้และไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งมาตรา ๗๑๑ ที่บัญญัติว่า “การที่จะตกลงกันไว้เสียแต่ก่อนเวลานี้ถึงกำหนดชำระเป็นข้อความอย่างใดอย่างหนึ่งว่า ถ้าไม่ชำระหนี้ ให้ผู้รับจำนองเข้าเป็นเจ้าของทรัพย์สินซึ่งจำนองหรือทำให้จัดการแก่ทรัพย์สินนั้นเป็นประการอื่นอย่างใด นอกจากตามบทบัญญัติทั้งหลายว่าด้วยการบังคับจำนองไว้ ข้อตกลงเช่นนั้นท่านว่ายอมไม่สมบูรณ์” เพราะข้อห้ามตามบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๑๑ นี้ เป็นการห้ามตกลงในกรณีก่อนหนี้ถึงกำหนดชำระ ฉะนั้นหากเป็นกรณีที่หนี้ถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ลูกหนี้ก็กลัวถูกฟ้องจึงโอนที่ดินที่จำนองให้เป็นการชำระหนี้กรณีเช่นนี้กฎหมายยอมรับบังคับให้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๒๑ ซึ่งเป็นการเอาทรัพย์สินจำนองมาใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ แต่ทั้งนี้จะตกลงกันไว้เสียก่อนเวลานี้ถึงกำหนดชำระไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๑๐/๒๕๕๒ จำเลยฎีกาว่า การที่โจทก์ทำสัญญาจำนองโดยมีข้อตกลงว่าจะโอนที่ดินจำนองให้แก่โจทก์เป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๑๑ และศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ระหว่างจำเลยกับโจทก์แล้ว โดยวินิจฉัยว่าการจำนองและนิติกรรมการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวไม่สมบูรณ์ สัญญาจำนองจึงเป็นโมฆะเสียเปล่ามาตั้งแต่ต้น โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้ ศาลฎีกาเห็นว่า การที่จำเลยผู้จำนองและโจทก์ผู้รับจำนองได้ทำหนังสือมอบอำนาจโดยจำเลยยอมโอนที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นทรัพย์สินจำนองให้แก่โจทก์ เมื่อจำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๑๑ ย่อมมีผลเพียงทำให้ข้อตกลงดังกล่าวนั้นไม่สมบูรณ์ โดยโจทก์จะบังคับคดีหรือปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวไม่ได้เท่านั้น ห้ามผลทำให้นิติกรรมการจดทะเบียนจำนองระหว่างโจทก์กับจำเลยในส่วนอื่นที่กระทำโดยชอบต้องเสียไปหรือไม่สมบูรณ์แต่อย่างใด เมื่อปรากฏว่าจำเลยยังมีได้ชำระหนี้และจดทะเบียนโอนที่ดินจำนองสัญญาจำนองระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงมีผลใช้บังคับได้ โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๐๗/๒๕๐๖ การที่ผู้จำนองตกลงให้ผู้รับจำนองขายทรัพย์สินที่จำนองไว้ก่อนหนี้ถึงกำหนดชำระเป็นการฝ่าฝืนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๑๑ นั้น ก็มีผลเพียงไม่สมบูรณ์ โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องปฏิบัติตามข้อตกลงไม่ได้เท่านั้น แต่ถ้าผู้รับจำนองเอาทรัพย์สินนั้นขายให้แก่บุคคลอื่นตามข้อตกลง โดยผู้จำนองรู้เห็นด้วย และมีได้หักทวงอย่างใด ทั้งผู้ซื้อก็ได้ครอบครองอย่างเป็นเจ้าของ โดยสงบและเปิดเผยเป็นเวลา ๒๐ ปีแล้ว ดังนี้ ผู้ซื้อก็ได้กรรมสิทธิ์ ผู้จำนองจะร้องฟื้นเอาความไม่สมบูรณ์นั้นมาว่ากล่าวขอไถถอนจำนองอีกหาได้ไม่

นายประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์
บรรณาธิการ